

Gromada: Gymnospermae (Nagozalążkowe)

Gatunek: *Taxus baccata* (Cis pospolity)

Rodzina: *Taxaceae* (Cisowate)

Pochodzenie i występowanie: cis jest rodzimym gatunkiem, w naturze pod całkowitą ochroną! Występuje w Afryce płn, niemal całej Europie oraz Azji od Morza Czarnego po północny Iran. Jest często sadzony, ale na stanowiskach naturalnych rzadki. W Polsce najwięcej stanowisk ma w lasach sudeckich i karpackich.

Opis: krzew lub drzewo do 15 m wysokie. W ciepłych regionach dorasta nawet do 30 m. Jest zimozielony, bardzo wolno rosnący i długowieczny. Korona w młodości jest stożkowata, później zaokrąglona. Pień przeważnie rozgałęzia się nisko. Kora jest cienka, łuszcząca się, brązowawa. Pączki przylegają do pędu, są kuliste, tępe, okryte kilkoma łuskami.

Liście: igły nieklujące o długości 2-3 cm, szerokie (2-2,5 mm), płaskie, miękkie, z wierzchu ciemnozielone, błyszczące, od spodu znacznie jaśniejsze. Żyją od 5 do 10 lat.

Kwiaty: roślina dwupienna. Kwiaty męskie składają się z licznych tarczkwatych pręcików i wykształcają się w kątach igieł. Kwiaty żeńskie zawiązują się w niewielkiej liczbie z pączków podobnych do pąków liściowych. Kwitnie w marcu i kwietniu.

Owoce, nasiona: pojedyncze nasiona są osadzone w kubeczkowatych, jaskrawoczerwonych osnówkach. Są eliptyczne o długości 6-8 mm, oliwkowobrunatne. Osnówka ma bardzo zmienny kształt i różną wielkość. Dojrzewają w sierpniu-wrześniu i wkrótce opadają. Osnówki są jedyną nietrującą częścią cisa i chętnie zjadają je ptaki, które rozsiewają nasiona.

Wymagania, zastosowanie, ciekawostki: *Taxus* to starożytna nazwa cisa, zaś *baccata* pochodzi od łacińskiego *bacca* - jagoda i znaczy: mający jagody. Dawniej cis był pospolitym drzewem w naszych lasach nizinnych i górskich, ale dzięki zaletom drewna (ciężkie, zwarte, twarde, bez żywicy) został niemal doszczętnie wytępiony. Nadaje się ono do wyrobu mebli, a także kusz i luków. Najstarszy polski cis rośnie na Dolnym Śląsku w Henrykowie Lubańskim (wys. 8 m, wiek ok. 1260 lat). Już w 1423 r. Władysław Jagiełło w Statucie Wareckim zakazał wycinania cisów. Prawdopodobnie przypisywano mu złowieszczą rolę drzewa śmierci. Wierzono, że sam jego cień zabija ludzi. Jednocześnie cis miał chronić bydło od czarownic, wścieklizny i wszystkiego złego. Cis preferuje miejsca półcieniste i doskonale znosi ocienienie. Wymaga gleb wapiennych, dostatecznie wilgotnych i głębokich, żyznych oraz świeżych. Dobrze się rozwija przy wysokiej wilgotności powietrza. Jest wrażliwy na mrozy i suszę. Cis zaliczany jest do najwolniej rosnących drzew iglastych, dobrze znosi strzyżenie i zagęszcza się, więc doskonale nadaje się na żywopłoty, przy tym dobrze znosi warunki miejskie. Jest ozdobny dzięki soczystej, ciemnozielonej barwie igieł oraz jesienią dzięki dekoracyjnym osnówkom.

